

Rodný dom Ľ. Štúra a A. Dubčeka v Uhrovci

Uhrovec leží medzi horami v severovýchodnej časti Nitrianskej sprašovej pahorkatiny. Už v roku 1295 bol Uhrovec súčasťou hradného panstva, ktoré vlastnilo 19 dedín. Hrad Uhrovec, ktorého zručaniny sa týčia nad obcou Uhrovské Podhradie, bol postavený asi v prvej polovici 13. storočia a spolu s panstvom bol majetkom Petra, syna Basovho. Prvá písomná zmienka o ňom pochádza z roku 1258.

Uhrovec, malebná dedinka pod vrchom Rokoš, sa stal rodiskom dvoch významných osobností slovenského národa, Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka. V roku 1965 rodný dom vyhlásili za národnú kultúrnu pamiatku.

Rodný dom v Uhrovci

Rodný dom Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka v Uhrovci je národnou kultúrnou pamiatkou. Prvá expozícia tu bola otvorená 31. októbra v r. 1965 pri príležitosti osláv 150. výročia narodenia jednej z najvýznamnejších osobností dejín národa, Ľudovíta Štúra. Začiatkom 70. rokov bol dom renovovaný. Expozícia zachytáva životné osudy, dielo a odkaz Ľ. Štúra, mysliteľa a politika, spoluzakladateľa spisovnej slovenčiny. O 106 rokov po Ľ. Štúrovi sa v tom istom dome narodil aj Alexander Dubček (1921-1992), významný európsky politik. Časť expozície je venovaná aj jeho životu a dielu.

Rodný dom Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka, ktorý bol pôvodne uhrovskou školou i s učiteľským bytom bolo potrebné postupne reštaurovať. Stavebné úpravy usilujúce sa uchovať autentičnosť kultúrnej pamiatky umožnili zároveň rozšírenie expozíčných priestorov. A tak po rekonštrukcii objektu sa v roku 1979 verejnosti sprístupňuje druhá, rozšírená expozícia. Prvá sa zameriava na rodinu a mladosť Ľudovíta Štúra. Sústreďuje sa najmä na názorné predstavenie mladých rokov Ľudovíta Štúra v rodisku, a teda rozširuje záber i na rodičov a súrodencov, ktorí sa tiež zúčastňovali budovania slovenskej kultúry. Druhým hlavným ťažiskom expozície je vyjadrenie hodnôt i osudov diela Ľudovíta Štúra. Expozícia sleduje a interpretuje diela Ľudovíta Štúra, zameriava sa na trvalé účinkovanie v našom spoločenskom živote, čo sa odráža vo zveľaďovaní spisovnej slovenčiny a v sústavnom pripomínaní pôsobenia Ľudovíta Štúra na rôznych miestach Slovenska. Expozícia v Uhrovci sa sústreďuje na mladosť Ľudovíta Štúra v jeho rodisku, a preto sa súčasne dotýka života ľudu, rodičov a súrodencov, s ktorými rástol v tomto prostredí.

V novembri 1995 sa otvorila tretia časť expozície, pamätná izba Alexandra Dubčeka, zachytávajúca významné medzníky jeho života. Alexander Dubček bol a zostane najznámejším Slovákom novodobej histórie Slovenska vo svete.

Ľudovít Štúr

Narodil sa 28. októbra 1815 v Zay-Uhrovci (dnešný Uhrovec) ako druhorodený syn národne uvedomelého učiteľa Samuela Štúra. Korene rodiny Štúrovcov nachádzame v Trenčíne už v 2. pol. 16. storočia. Rodičia Ľudovíta Štúra (Samuel - * 16. 3. 1789, + 27. 7. 1851, Anna - * 21. 1. 1790, + 25. 8. 1853) sa do Zay-Uhrovca presťahovali v roku 1813.

Základné vzdelanie získal v otcovej škole, kde sa vzdelával až do dvanásteho roku. Roku 1827 odišiel študovať do Rábu na nižšie gymnázium, kde sa naučil maďarský a nemecký jazyk. Už tu si uvedomil a pociťoval národnostný útlak a ponižovanie Slovákov. Keď v septembri 1829 prišiel ako štrnásťročný študovať na lýceum do Bratislavy, našiel tam aj niekoľko slovenských

študentov združených v študentskom samovzdelávacom spolku Spoločnosť česko-slovenská. Cieľom spolku bolo vzdelávať sa v národnej reči a literatúre. Ľudovít hneď na začiatku upozornil na seba zápalistým prednášaním. Tento zápal ho neopustil ani v neskorších rokoch. Bol neobyčajne usilovný a vedychtivý. V januári 1834 bol nútený pre hmotné ťažkosti opustiť lýceum a prijať miesto hospodárskeho úradníka na panstve grófa Zaya vo svojom rodisku. V septembri 1834 sa vrátil Štúr do Bratislavy, aby pokračoval v štúdiu. Stal sa zapisovateľom a neskôr podpredsedom Spoločnosti.

Zo študentskej Spoločnosti sa utvárala vlastenecká organizácia, ktorá začína znepokojovať úrady.

V lete roku 1836 Štúr ukončil štúdium na lýceu. V roku 1838 – 1839 pokračoval v štúdiách na univerzite v Halle. Venoval sa predovšetkým jazykovede a histórii. Neskôr sa stal námestníkom na Palkovičovej katedre, kde naplno rozvíjal svoje schopnosti. Popritom na katedre vyvíjal intenzívnu politickú činnosť. Vrcholom Štúrovej politickej a kultúrnej činnosti v tomto období bolo rozhodnutie Štúra Hurbana a Hodžu v júli 1843 ustanoviť nový spisovný jazyk, za základ ktorého zobrali stredoslovenské nárečie. Koncom roku 1843 Štúra násilne pozbavili námestníctva na katedre. V lete roku 1844 v Liptovskom Mikuláši spolu s Hurbanom a Hodžom založili spolok Tatrín, ktorý vydával Slovenské národné noviny s literárnou prílohou Orol tatranský. Ľudovít Štúr sa ako 32-ročný stal v roku 1847 poslancom uhorského snemu za mesto Zvolen. V rokoch meruôsmych bol organizátorom ozbrojeného boja Slovákov za národné oslobodenie. Napísal viacero národných obrán. Po porážke revolúcie sa venoval literárnej tvorbe a vedeckej práci v oblasti slavistiky, najskôr v rodnom Uhrovci, od roku 1851 v Modre. Zomrel 12.1 1856 na následky zranení po náhodnom postrelení sa puškou. Pochovaný je v Modre.

Alexander Dubček

Narodil sa 27. novembra 1921 v Uhrovci onedlho potom, čo sa jeho rodičia Štefan a Pavlína vrátili z Ameriky. V období hospodárskej krízy sa Dubčekovci prihlásili za členov Interhelpa a v roku 1925 našli svoj domov v mestečku Pišpek v Kirgizsku. Naspäť na Slovensko sa vrátili v roku 1938. Na protest proti fašizmu vstúpil 18-ročný Alexander do ilegálnej komunistickej strany a zúčastnil sa bojov v Slovenskom národnom povstaní. Po vojne sa Dubček usadil v Trenčíne a založil si rodinu. Od roku 1949 pôsobil v rôznych politických funkciách. Na prelome rokov 1967 – 1968 sa postavil na čelo obrodného procesu v Československu, ktorý násilne prerušila vojenská invázia Sovietskeho zväzu a jeho spojencov. Za odmietavý postoj voči mocenskému zásahu bol Dubček vylúčený z politického i verejného života.

Po páde totalitného režimu v Československu v novembri 1989 bol zvolený za predsedu Federálneho zhromaždenia. Na jar 1992 sa stal predsedom Sociálno-demokratickej strany Slovenska.

Alexander Dubček sa ešte za svojho života stáva symbolom úsilia o demokraciu a humanitu. Dostalo sa mu mnohých cien a vyznamenaní. Univerzity v Bologni, Madride, Washingtone, Bruseli, Dubline a Bratislave mu udelili čestné doktoráty.

Na služobnej ceste z Bratislavy do Prahy 1. septembra 1992 Alexander Dubček utrpel pri autonehode ťažké zranenia, na následky ktorých 7. novembra 1992 zomiera.